

CONSERVATORIUMDIRECTEUR HENK VAN DER MEULEN (56):

‘De muziek van vandaag is nog nooit zo kleurrijk geweest’

Cultureel Den Haag diende vorige week de nieuwe kunstaanvragen voor 2013-2016 in bij de gemeente. Onder hen voor het eerst in de geschiedenis het Koninklijk Conservatorium. Een nogal ongebruikelijke zet van een rijksgefinancierde instelling. Directeur Henk van der Meulen vindt van niet. "Geen enkel onderwijsinstituut in Nederland doet zoveel projecten als wij. Daar mag dus best iets tegenover staan".

Met een United Nations Orchestra heb je iets bijzonders in handen. Voor een traditioneel symfonie-orkest kunnen mensen naar Rotterdam, voor iets hips en nieuws naar Den Haag'

Door Annerieke Simeone

Eigenlijk had Henk van der Meulen (1955) het wel naar zijn zin bij de NPS. Meer dan dertien jaar drukte hij als Hoofd Muziek & Dans een belangrijke stempel op het culturele aanbod van de Nederlandse publieke omroep. Maar ja, de telefoon ging. Of hij niet wilde solliciteren voor het directeurschap van het Koninklijk Conservatorium (KC). Een aantal dagen later hing zijn voorganger Frans de Ruiter aan de lijn. "Het schijnt dat wij met elkaar moeten praten", zei de voormalige klavecijnist. Eerder zag het er naar uit dat De Ruiter, die een enorme staat van dienst in de muziekwereld had opgebouwd, maar – zeker de laatste jaren – een stroeve relatie met zijn personeel onderhield, definitief werd vervangen door Wim Vos in 2006. Maar Vos, al meer dan twintig jaar docent aan het KC en zelf slagwerker, kon zijn draai niet vinden en bleef maar kort. Tegenwoordig is Vos directeur van het Asko|Schönberg Ensemble en artistiek leider van het Nationaal Jeugd Orkest Summer Academy. "Voor de opvolgende sollicitatieprocedure polste het KC verscheidene mensen", vertelt Van der Meulen, "uiteindelijk kwamen ze bij mij uit. Ik had er wel oren naar, tenslotte was de NPS na mijn studie compositie en daaruit volgende freelancecarrièreklussen mijn eerste echte baan, ik was wel toe aan iets nieuws". Sinds zijn aanstelling in 2008 heeft hij het aantal projecten dat vanuit het KC wordt geïnitieerd flink opgevoerd. Naar schatting zijn het er nu 550, waarvan 125 buiten de conservatoriummuren. Grote componistenprojecten als de Gurrelieder, Heiner Goebbels en het dit jaar gehouden Saariahofestival, maar ook andere festivals zoals Waanzinnige vrouwen, Dag in de Branding zijn het resultaat van een jarenlang consequent beleid waarmee het KC zich zowel artistiek als productioneel op de kaart zet, aldus Van der Meulen. Dat is dan ook de reden waarom hij voor het eerst in de geschiedenis een aanvraag indient

voor het kunstenplan 2013-2016. "In Nederland is geen enkel ander conservatorium dat ons dit nadoet. Dat maar enigszins in de buurt komt van de kwantiteit en de kwaliteit van de projecten, concerten, voorstellingen die het KC initieert en presenteert". Toch is zijn stap opmerkelijk te noemen. Het KC, het oudste conservatorium van Nederland is een rijksgefinancierde onderwijsinstelling en komt in principe helemaal niet in aanmerking voor gemeentegeld. Van der Meulen houdt daar een eigen visie op na. "De gemeente moet het KC niet langer alleen zien als een uitsluitend door het Rijk gefinancierde onderwijsinstelling, maar ook als een cultureel-maatschappelijke onderneming die kennis en innovatie kan bieden, een aanjager en makelaar kan zijn, een medevormgever van kunst en cultuur van en in de toekomst. Het zou Den Haag wat waard moeten zijn hierin te investeren, ook financieel". Van der Meulen pauzeert met een glimlach. "Bij de gemeente wisten ze al van mijn plannen. Wethouder van Cultuur, Marjolein de Jong, vindt het wel apart geloof ik. Terwijl er minder te verdelen valt de komende jaren, krijgt ze er opeens een potentiële klant bij. Maar ik laat me niet koeioneren door de omstandigheden. De gemeente moet beseffen dat dit instituut direct en indirect een belangrijke bijdrage levert aan het imago en daarmee de economie van Den Haag

'Het huidige RO zou door de bezuinigingen geamputeerd verder moeten. Terwijl ik juist denk: hoe komen we vooruit?'

als internationale stad van recht en vrede. Daar mag dus best iets tegenover staan".

Orkest

Dat Van der Meulen juist het internationale aspect van de stad in zijn aanvraag benadrukt, komt niet uit de lucht vallen. In het vijftien pagina's tellende plan is één van de meest opvallende ideeën die voor een United Nations Orchestra, een nieuw orkest dat zich kan meten met The New World Symphony uit Florida of het Luzern festival Orkest. "Ik zou graag zien dat er een formatie komt met talentvolle young professionals van over de hele wereld aangevuld met studenten van de Orkest Master van het KC, leden van het huidige Residentie Orkest en studenten uit de top van andere Nederlandse conservatoria. Den Haag is met al haar internationale organisaties na New York, de tweede United Nations-stad van de wereld. Zo'n type orkest past bij de ambitie van de stad. Dit internationale orkest is de muzikale belichaming als de ambassadeur van Den Haag". Het orkest zou beginnen als een zomerfestivalorkest, maar zal zich gaandeweg ontwikkelen tot één die zowel optreedt in de zomer als in de winter, inclusief een internationale tournee. Van der Meulen is voor dit orkest in onderhandeling met het Nationaal Jeugd Orkest en het RO. Ook al staat het nog niet concreet beschreven op papier, de conservatoriumdirecteur laat alvast doorschemeren dat hij het in de toekomst niet onmogelijk acht dat het RO in zijn huidige vorm ophoudt te bestaan en op zal gaan in deze mengvorm. Het zou voordelig zijn voor de stad Den Haag als voor het RO zelf. "Met het United Nations Orchestra heb je iets bijzonders in handen. Voor een traditioneel symfonie-orkest kunnen mensen naar Rotterdam, voor iets hips en nieuws naar Den Haag". De vraag is hoe Van der Meulen een nieuw orkest met slechts een deel leden van het RO voor zich ziet. De vaste musici van het RO zullen toch niet meteen

staan te juichen bij zo'n mengvorm. "Misschien niet, maar ik vind dat zowel de gemeente als het RO moet weten hoe ik erover denk. Het rijk heeft nu ongeveer zes miljoen euro te verdelen voor twee orkesten, terwijl je aan één groep al zo'n bedrag kwijt bent. Het huidige RO zou door de bezuinigingen geamputeerd verder moeten. Terwijl ik juist denk: hoe komen we vooruit? Met het United Nations Orchestra ben je goedkoper uit, omdat je met veel studenten werkt. Die kosten nu eenmaal minder dan musici met een vaste baan. Voor een dergelijk orkest zou een jaarbudget van zo'n drie miljoen euro nodig zijn. De gemeente zou er daarom goed aan doen om een formateur aan te stellen om de haalbaarheid van dit plan te onderzoeken".

Spuiplein

Mocht het United Nations Orchestra vorm krijgen, dan wil Van der Meulen de internationale studenten het liefst stationeren in de campus bij het Spuiplein. Campus? "Alhoewel er in media de laatste maanden weinig meer bericht wordt over de bouw van een nieuw dans- en muziekcentrum aan het Spuiplein, zit ik nog steeds wekelijks met verschillende partijen binnen de gemeente aan tafel. Er is onlangs zelfs een alternatief en groter plan bijgekomen, om de twee lege ministeriegebouwen die in het wijkgebied liggen, erbij te voegen. Eén van de twee kunnen we dan toch gebruiken als campus?" Door zijn gesprekken over het Cultuurfórum is hij nog steeds positief over de toekomstige samenwerking van partners aan het Spuiplein en verwacht dan ook dat in 2017/18 het conservatorium ernaartoe verhuist. "We moeten zorgen dat we een goed plan maken. Zodra de economie enigszins aantrekt, kan het dan direct worden uitgevoerd". Echter, er is nog wel een probleem. Het KC zal zonder de steun van de gemeente niet in staat zijn de huur van het nieuwe onderkomen te financieren. "Elke hbo-opleiding ontvangt een bepaald bedrag voor huisvesting, maar die berekening is vaak

gebaseerd op grote collegezalen, terwijl onze studenten vaak van een docent, dus één op één les krijgen. Dat betekent dat we veel meer kleinere ruimtes nodig hebben. Bovendien moeten die ruimtes extra geïsoleerd worden, wat meer geld kost. Daarom vragen we voor de huisvesting en om naar behoren onze toekomstplannen uit te kunnen voeren één miljoen euro per jaar aan de gemeente". De komende jaren wordt alvast een begin gemaakt met die toekomstplannen. In oktober 2012 start een nieuw muziekfestival genaamd Together Now, dat in een weekend zal plaatshebben in Theater aan het Spui. Een ander initiatief voor in de toekomst is het Huis voor de Nieuwe Muziek, waarbij bijna alle Haagse culturele podia en groepen zich aansluiten. Van der Meulen: "De benaming is een knipoog naar het Amsterdamse Muziekgebouw aan 't IJ dat zich profileert als hét podium voor hedendaagse muziek in Nederland en klassieke muziek met een blik van nu. "Het is een prachtig gebouw, maar het publiek loopt er niet warm voor, de programmering is vlak. Terwijl in Den Haag heel veel partners inhoudelijk met nieuwe muziek bezig zijn, maar geen gezamenlijk gebouw hebben. Hier gebeurt op het gebied van nieuwe muziek juist heel veel en juist in de tijd van grote bezuinigingen zien wij nieuwe kansen". De Johan Wagenaar Stichting, vernoemd naar een oud-directeur van het KC, heeft het initiatief genomen voor dit toekomstplan. Deze stichting, ondersteunt het actieve platform voor de nieuwe muziek, Dag in de Branding. "Je moet het Huis voor de Nieuwe Muziek als het ware zien als een uitbreiding van de Dag in de Branding. Naast onze partners als Korzo, Theater de Regentes, Theater aan het Spui en het Paard van Troje gaan ondermeer RO, Slagwerk Den Haag en Ensemble Klang structureel onderdeel uitmaken van het netwerk. Zelfs het Askol/Schönberg Ensemble, STEIM en het Nederlands

Instituut voor de Mediakunst willen vanuit Amsterdam naar Den Haag verhuizen. Dan wordt het onvermijdelijk dat Den Haag de stad voor de nieuwe muziek wordt". Van der Meulen is ervan overtuigd dat nieuwe muziek steeds meer zal aanslaan bij een jong publiek. "Bij nieuwe muziek denken sommige mensen aan piepknormmuziek. Iets wat pijn doet aan je oren, iets voor diehards. Maar nieuwe muziek is muziek van nu. Niets meer en niets minder. Vaak met video en theater erbij. Het is vitale muziek". De term avant-gardemuziek zou Van Der Meulen willen relativiseren. "Een term als avant-garde komt uit het leger, een avant-gardist liep voor op de troepen. Zij gaven de koers aan, maar waren ook het meest kwetsbaar. Zo is het nu niet meer. Met nieuwe muziek gaan we niet alleen maar vooruit, we gebruiken ook invloeden van vroeger. De muziek van vandaag is nog nooit zo kleurrijk geweest".

Amsterdam

Van der Meulen leeft sinds zijn studietijd in Amsterdam. Hij woont er met zijn vrouw en dochter. Hij heeft ook een zoon ('geen van beiden zijn muzikaal'). Toch heeft hij wel iets met de stad waarin hij werkt. "Van mijn tiende tot aan mijn zeventiende woonde ik met mijn ouders in Leidschendam. In Den Haag kwam ik voor het eerst in aanraking met theater, muziek en niet te vergeten het strand waar ik achter de meisjes aan zat". Van der Meulen, die al op jonge leeftijd eigen composities schreef, koos voor het conservatorium in Amsterdam zodat hij op kamers kon. Maar Amsterdam bleek 'ontzettend saai'. Van der Meulen: "Mijn composities werden niet gespeeld, hooguit keek een docent ernaar. Het was erg op het individu gericht. Alles ging in stilte. Nu is het iets beter, worden composities ook door studenten uitgevoerd. Maar om eerlijk te zijn, zocht ik vaker contact met docenten van het KC, Louis Andriessen bijvoorbeeld. Ik ben niet iemand die spijt heeft van dingen in zijn leven, maar met de kennis van vandaag, zou ik het anders hebben gedaan. Dan zou ik hier mijn studie hebben gedaan. En nee, dat zeg ik echt niet omdat ik nu toevallig directeur van dit instituut ben".